De MCCD-conceptie... nu al verouderd?

In de vorige aflevering van de Militaire Spectator is op blz. 153-166 een artikel gepubliceerd waarin een aantal opmerkingen is gemaakt en problemen zijn gesignaleerd met betrekking tot de uitvoering van de MCCD-conceptie.* De vermelde vraagpunten zijn gebaseerd op ervaringen, opgedaan tijdens twee stafoefeningen, waarbij volgens deze conceptie werd geoefend.

De operationele uitgangspunten die de basis voor deze conceptie vormen, zijn geformuleerd door de vorige Commander in Chief Central Europe (Cincent), de Duitse generaal von Sandrart. Tot de uitgangspunten behoort de veronderstelling, dat de Sovjet-Unie na het terugtrekken van de troepen uit Oost-Europa en de uitvoering van het CSE-verdrag, voldoende capaciteit zal behouden om – na enkele maanden van voorbereiding – een beperkt strategisch offensief in westelijke richting uit te voeren. Een offensief op meer fronten wordt in deze conceptie pas mogelijk geacht na een voorbereidingstijd van één, twee, of mogelijk nog meer, jaren. In de Defensienota 1991 is eveneens van deze veronderstelde mogelijkheden van de Sovjet-Unie uitgegaan.

* MCCD = *Mobile counter concentration defence* (Mobiel contra-concentratiedefensief).

De MCCD-conceptie beschrijft een mogelijke wijze van optreden van de NAVO-strijdkrachten in Centraal-Europa, in het geval dat de Sovjet-Unie zou overgaan tot het uitvoeren van een beperkt strategisch offensief. Naar verwachting zou dat offensief slechts op één front kunnen worden uitgevoerd. Met de MCCD-conceptie wordt beoogd een offensief optredende tegenstander met één of meer legerkorpsen tot staan te brengen en vervolgens door middel van een enkele of dubbele omvatting (of omtrekking) te verslaan. Deze omvatting (of omtrekking) zou minimaal met één, maar waarschijnlijk met meer legerkorpsen moeten worden uitgevoerd om de operatie te doen slagen. Een dergelijke operatie zou overigens slechts succes kunnen hebben, indien de land- en de luchtstrijdkrachten geïntegreerd optreden.

De mogelijke assen, waarover een tegenstander het offensief zou kunnen voeren, worden voor een belangrijk deel bepaald door de geografie van Centraal-Europa. Gegeven de lokaties en de gevechtskracht van de hiervoor beschikbare NAVO-strijdkrachten ligt het voor de hand, dat voor elk van de mogelijke aanvalsassen operatieplannen worden ontwikkeld met een min of meer vaste verdeling van uit te voeren taken. Een dergelijke benadering biedt voordelen uit het oogpunt van o.m. opleiding, oefening en logistieke ondersteuning, maar de kans dat zulks tot sjabloonmatig handelen leidt wordt wel groot. Om een dergelijke verstarring te voorkomen en de nodige flexibiliteit te behouden, zullen de planning en de voorbereiding voor deze scenario's moeten zijn gericht op het kunnen uitvoeren van meer dan één taak in verschillende delen van het Europese operatietoneel.

Inmiddels bestaat de Sovjet-Unie niet meer. Het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) blijkt (nog) niet de samenhang te bezitten die de Sovjet-Unie in het verleden vertoonde. Dat gebrek aan samenhang heeft ook betrekking op de strijdkrachten. De onderlinge verschillen tussen de leden van het Gemenebest blijken zo groot te zijn, dat van gezamenlijke strijdkrachten waarschijnlijk geen sprake zal zijn. Het onderlinge wantrouwen en de wederzijdse gebiedsaanspraken zouden wel eens tot resultaat kunnen hebben, dat de strijdkrachten van de deelstaten primair zullen worden bestemd voor

het waarborgen van de zelfstandigheid en om gebiedsaanspraken van anderen af te wijzen.
Het vermogen om een beperkt strategisch offensief in westelijke richting uit te voeren, lijkt daardoor sterk verminderd. Dat geldt óók voor de grootste deelstaat van het GOS, de Russische Federatie. Ongetwijfeld heeft dat land, met ongeveer 150 miljoen inwoners, een omvangrijke industrie en veel bodemschatten, een grote potentiële macht. De interne problemen op bestuurlijk en economisch gebied zijn momenteel zo groot, dat het militaire vermogen snel in omvang en kracht afneemt. Bovendien is door de onafhankelijke positie van de Oekraïne, Wit-Rusland en de Baltische landen een extra buffer ontstaan, waardoor de afstand tot Centraal-Europa aanzienlijk is vergroot.

Uit het vorenstaande kan worden geconcludeerd, dat zelfs een beperkt strategisch offensief in de nabije toekomst nog minder waarschijnlijk is geworden dan het al was. In het verlengde hiervan zou de conclusie kunnen worden getrokken, dat ook de MCCD-conceptie voor de eerstkomende jaren nauwelijks nog opportuun is.

Het koppelen van de MCCD-conceptie aan uitsluitend een dreiging uit oostelijke richting geeft wel het kader aan waarin deze conceptie tot stand is gekomen, maar laat de benadering die daarbij is gevolgd en de elementen waaruit de conceptie is samengesteld buiten beschouwing. Die benadering is overigens reeds oud en in het verleden vele malen, met soms wisselend succes, toegepast. Het vertragen en tot stoppen dwingen van de hoofdmacht van een aanvallende tegenstander en deze vervolgens op de flanken – althans op een zwakke plaats – aangrijpen en vernietigen, heeft niet alleen in het verleden plaatsgevonden, maar ook in de moderne tijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog (Stalingrad, Noord-Afrika), Korea (landing bij Inchon), Jom-Kippoer-oorlog (overtocht Israëli's over Suez-kanaal) en in de recente Golf-oorlog is deze conceptie met succes toegepast om het initiatief te herwinnen. De MCCD-conceptie is dus een vorm van optreden, die niet uitsluitend in Europa tegen een vermeend offensief van de Russen bruikbaar is. Uitgaande van een defensief optreden en een economisch gebruik van middelen zal bij elk gewapend conflict de inzet van de militaire middelen volgens deze conceptie moeten worden overwogen. De tactisch-operationele uitgangspunten van de MCCD-conceptie zijn daarom zeker niet verouderd en zullen ook in de toekomst hun waarde behouden.
Voor commandanten, staven en eenheden houdt dat in, dat niet uitsluitend de aandacht moet zijn gericht op een mogelijke inzet in Centraal-Europa. Het zwaartepunt in de opleiding en oefening dient dan ook te liggen in het verkrijgen van vaardigheden om de verschillende taken, die voortvloeien uit de toepassing van deze conceptie, te kunnen uitvoeren. Het richten van de aandacht op een bepaald operatiegebied is daarbij voorshands niet nodig.

Gelet op de bredere strekking van de MCCD-conceptie blijven de opmerkingen in het eerder aangehaalde artikel dus van belang.